

Sisekaitseakadeemia
Finantskolledž

Sirje Oru

ESINDAMINE TOLLIGA SUHTLEMISEL

Lõputöö

Juhendaja:

Jüri Vares Ba

Koidula Tollipunkti peainspektor

Kaasjuhendaja:

Uno Silberg PhD

Tallinn 2009

ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA

Kolledž: Finantskolledž	Kuu ja aasta: Mai 2009
Töö pealkiri: Esindamine tolliga suhtlemisel	
Töö autor: Sirje Oru	Olen nõus oma lõputöö kättesaadavaks tegemiseks elektroonilises keskkonnas. Allkiri:
<p>Lõputöö on kirjutatud eesti keeles, töö maht ilma lisadeta on 36 lehekülge. Uurimisobjektiks on esindamine tolliga suhtlemisel.</p> <p>Lõputöö eesmärgiks on anda ülevaade esindamisega seotud probleemidest. Uurimisülesanneteks on anda ülevaade Eestis kehtivast tolliesindamisega seotud regulatsioonist praegu kehtivatest õigusaktidest lähtuvalt, võrrelda Euroopa Liidu ja Eesti regulatsiooni esindaja rolli määratlemisel seadusaktides ja normides, tolliesindamisega igapäevaselt kokkupuutuvate isikute kogemustele ning kohtulahenditele tuginedes kirjeldada esindamisega seotud probleeme ning leida lahendus enamlevinud probleemidele ning teha ettepanekuid olukorra parandamiseks.</p> <p>Uurimismeetoditeks on õigusnormide omavaheline võrdlus ja analüüs, Euroopa Kohtu ja Riigikohtu lahendite analüüs. Tähtsaks uurimismeetodiks on ka intervjuu tolliagentuuri esindajaga. Lõputöö autor uuris statistikat ning olemasoleva tolliesindamise praktika kokkuvõtteid tollikorralduse osakonna spetsialistidelt.</p> <p>Uurimistöö tulemusel on tolliesindamisega seotud regulatsioonist tehtud kokkuvõtte ning võrreldud regulatsiooni tolliagentuuri esindaja praktiliste kogemustega. Töös on pakutud lahendusi tolliagentuuri töötajate poolt välja toodud probleemidele. Varem sarnaseid töid Sisekaitseakadeemias tehtud ei ole. Võimalik on rakendada lõputööd õigusnormide täiendamisel või lisajuhendite väljatöötamisel. Samuti tuleks töö tulemusi arvesse võtta tolliagentide koolituse korraldamisel.</p>	
Võtmesõnad: esindamine, deklareerimine, importija, tolliaagent, tolliagentuur, tolliagenti koolitus.	
Keywords: representation, declare, importer, customs agent, customs agency, customs agents training	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia	
Kaitsmisele lubatud Kolledži direktor:	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele Juhendaja:	Allkiri:

SISUKORD

ANNOTATSIOON	2
SISSEJUHATUS	4
1. TOLLIESINDAMISE ÕIGUSLIK REGULATSIOON	6
1.1. Esindamise regulatsioon Eesti õigusaktides	6
1.2. Esindamine regulatsioon Euroopa Liidu õigusaktides.....	15
2. TOLLIESINDAMISE PRAKTIKA.....	21
2.1. Esindamine tolliagentuuris.....	21
2.2. Esindamisega seotud probleemid.....	26
KOKKUVÕTE	32
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	34
SUMMARY	36
LISA 1. Intervjuu küsimused	37
LISA 2. 4U Logistics teenuse osutamise tingimused	38

SISSEJUHATUS

Arvatakse, et tolliesindamise valdkond on piisavalt reguleeritud, kuid tegelikkuses on antud teemal erinevate osapooltega rääkides välja tulnud mitmeid probleeme. Esindamise kohta on õigusaktides erinevaid lähenemisi ja teemat on käsitletud kohtulahendites, sest esindamise teema ei ole üheselt mõistetav.

Tolliesindaja rolli ning sellega kaasnevat probleeme ei ole varem Sisekaitseakadeemia üliõpilastöös uuritud, seetõttu on töö ka praktiline esmaväärtus. Uurimistöö võiks olla ka üheks sisendiks esindajaga seotud õigusliku regulatsiooni täiendamisel. Kuna valdkond on suur ja tolliesindamine levinud, võib uurimust kasutada ka lähtekohana magistritöö kirjutamisel.

Töö eesmärgiks on anda ülevaade esindamisega seotud probleemidest. Vaadeldakse õiguslikku regulatsiooni, olemasolevaid kohtulahendeid ning uuritakse, kuidas praktiline esindaja töö õigusnormidega kokku läheb ning milliseid valdkondi tuleks põhjalikumalt reglementeerida.

Eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

1. anda ülevaade Eesti kehtivast tolliesindamisega seotud regulatsioonist praegu kehtivatest õigusaktidest lähtuvalt;
2. võrrelda Euroopa Liidu ja Eesti regulatsiooni esindaja rolli määratlemisel seadusaktides ja normides;
3. tolliesindamisega igapäevaselt kokupuutuvate isikute kogemustele tuginedes kirjeldada esindamisega seotud probleeme;
4. leida lahendus intervjuust ning kohtulahendite analüüsist leitud enamlevinud probleemidele ning teha ettepanekuid olukorra parandamiseks.

Uurimismeetoditeks on peamiselt õigusnormide omavaheline võrdlus ja analüüs. Samuti kasutab autor nii Euroopa Kohtu kui Riigikohtu lahendite analüüsi. Väga

tähtsat rolli mängib intervjuu tolliagentuuri esindajaga, millest saadakse andmeid praktilises tolliesindamises leiduvate probleemide ning võimalike lahenduste kohta. Samuti on autor uurinud statistika ning olemasoleva praktika kohta infot tollikorralduse osakonna spetsialistidelt.

Töö on koostatud kahes peatükis. Esimene peatükk annab teoreetilise ülevaate sellest, kuidas on tolliesindamine õigusaktidest lähtuvalt korraldatud. Teine peatükk kirjeldab, kuidas toimub tolliesindamine praktikas, kasutades kohtulahendeid, Maksu- ja Tolliameti spetsialistide juhtnöore ning tolliagentide praktilisi kogemusi.

Suureks väljakutseks töö kirjutamisel oli materjali laialipillutus. Tolliesindamist reguleerivad väga erinevad normid ja aktid, mida kokku koondatud ei ole. See tegi töö kirjutamise ühelt poolt raskeks, kuid samas ka väga vajalikuks.

Autor soovib lõputöö valmimisele kaasaaitamise eest tänada oma juhendajaid Jüri Varest ja Uno Silbergi. Samuti oli suureks abiks 4U Logistics tolliteenuste juht Andreas Part ning tema kaastöötajad, kes andsid väga olulist teavet reaalsete probleemide kohta.

1. TOLLIESINDAMISE ÕIGUSLIK REGULATSIOON

1.1. Esindamise regulatsioon Eesti õigusaktides

Selleks, et uurida kuidas toimub esindamine tolli ees õigusaktidest lähtuvalt, antakse esimeses peatükis ülevaade esindamise käsitlusest tolliseaduses. Eesti liitumisel Euroopa Ühendusega on tolliesindamine määratletud Ühenduse tolliseadustikus ja rakendusmääruses.

Esindamise mõiste on sätestatud tsiviilseadustiku üldosa seaduses. tsiviilseadustiku üldosa seaduses § 117 lõikes 1 on esindusõigus määratletud õiguste kogumina, mille piires saab esindaja tegutseda esindatava nimel. Lõikes 2 sätestatakse, et kui tehingu on teinud majandus-või kutsetegevuses tegutseva isiku töötaja või muu isik, kelle eest isik vastutab ja tehing on seotud eelmainitud tegevusega, siis eeldatakse, et tehing on tehtud majandus- või kutsetegevuses tegutseva isiku nimel. Esindaja volitused määrab esindatav või on esindusõigus määratletud seadusega. Esindaja tegutsemise puhul vastavalt volitustele ei või esindatav tugineda esindaja teadmatusele asjaolude suhtes, mida esindatav ise teadis või pidi teadma.¹ Viimane lause kehtestab, et esindatav peab kõik asjakohase info esindajale edasi andma, et esindaja saaks käituda korrektselt ja seaduse kohaselt.

Isikute vastutus tollideklaratsiooni esitamisel on määratletud tolliseaduse §-s 38. Deklarant ja kaudse esindamise korral ka isik, kelle eest deklaratsioon on esitatud, vastutavad deklareeritud andmete täielikkuse ja õigsuse ning esitatud dokumentide autentsuse eest, samuti kauba tollideklaratsioonile vastavuse eest.² Esindatav vastutab andmete õigsuse eest, kuna tema teab kauba kohta eeldatavasti rohkem, kui esindaja, kellel seos kaubaga enamjaolt puudub.

¹ Tsiviilseadustiku üldosa seadus 1.07.2002. RT I 2002, 35, 216, RT I 2008, 59, 330. 20.03.2009

² Tolliseadus. 1.05.2004. RT I 2004, 28, 188; RT I 2007, 22, 113. 20.03.2009

Võlaõigusseaduse kohaselt saab määratleda tolliesindamist agendilepingu järgi § 670 lg 1 mõistes. Agendilepingu järgi sätestatakse ühe isiku (agendi) kohustumine teise isiku (käsundiandja) jaoks tema huvides iseseisvalt ja püsivalt lepinguid vahendama või neid käsundiandja nimel ja arvel sõlmima. Käsundiandjal on kohustus maksta agendile selle eest tasu. Agendi kohustuseks võlaõigusseaduse § 673 lg 1 tulenevalt on oma kohustusi täita majandus- või kutsetegevuses tegutsevalt isikult tavaliselt oodatava hoolega, muuhulgas tegema käsundiandja huvides mõistlikke pingutusi lepingute sõlmimiseks või vahendamiseks.³ Agendileping ei ole suunatud ühe konkreetse tulemuse – kindla maksusumma – saavutamisele, nagu käsunduslepingu puhul tavaline, vaid paneb ka agendileping esindajale kohustuse kasutada kõiki oma teadmisi parima võimaliku tulemuse saavutamiseks.

Tolliseaduse kohaselt on peamiseks tolliõiguse allikaks Euroopa Ühenduse tolliseadustik. Eestis kehtiva tolliseaduse kohaselt on esindamine tolli ees reguleeritud järgmiselt:

- Isik võib koosõlas ühenduse tolliseadustiku artikli 5 lõikega 1 määrata tolliga suhtlemiseks esindaja. Esindaja peab olema Eesti isik, välja arvatud transiidideklaratsioonide või ajutise impordi deklaratsioonide esitamisel ja isikute puhul, kes esitavad deklaratsioone juhuti, tingimusel, et toll peab seda põhjendatuks.
- Eesti isik on määratletud tolliseaduse kohaselt kui Eesti füüsilisest isikust ettevõtja, Eesti juriidiline isik, välisriigi juriidiline isik, kellel on Eestis püsiv tegevuskoht, Eesti riigi-, valla- või linnaasutus ning rahvusvahelise organisatsiooni esindus Eestis.
- Kaudse esindamise korral peab esindajal olema tolliagentuuri tegevusluba. Tolliagentuuri tegevusluba ei nõuta tollioksjoni korraldajalt.
- Tolli põhjendatud nõudmisel tuleb esindajal esitada notariaalselt tõestatud volikiri.⁴

Tolliseaduse § 3 kohaselt on esindaja suhtes kehtestatud järgmised regulatsioonid:

³ Võlaõigusseadus 1.07.2002. RT I 2001, 81, 487, RT I 2008, 59, 330. 20.03.2009

⁴ Tolliseadus. 1.05.2004. RT I 2004, 28, 188; RT I 2007, 22, 113. 20.03.2009

- Isikul on õigus koosõlas ühenduse tolliseadustiku artikli 5 lõikega 1 määrata tolliga suhtlemiseks esindaja.
- Esindaja peab olema Eesti isik, välja arvatud transiidideklaratsioonide või ajutise impordi deklaratsioonide esitamisel ning isikute puhul, kes esitavad deklaratsioone juhuti, tingimusel, et toll peab seda põhjendatuks.
- Kaudse esindamise korral on esindajal vajalik tolliagentuuri tegevusluba.
- Tolli põhjendatud nõudmise korral tuleb esindajal esitada tollile notariaalselt tõestatud volikiri.⁵

Kaudne esindamine on sellekohaselt rangelt reguleeritud – esindada võib ainult tolliagentuur. Tollideklaratsioonis märgitakse seetõttu kaubasaaja andmed ja kaudse esindajana tolliagentuuri ehk deklarandi andmed.

Esindamine Eestis on korraldatud läbi tolliagentuuride. Tolliseaduse §-s 4 on tolliagentuur määratletud Eesti füüsilisest isikust ettevõtja või Eestis asutatud juriidiline isikuna, kes seoses kauba ühendusevälisest riigist Eestisse või Eestist ühendusevälisesse riiki toimetamisega suhtleb tolliga, teostades tolliformaalsusi teise isiku eest temaga kokkuleppel. Tollile esitab tagatise tolliagentuur. Agentuuri tegutsemine toimub läbi tolliagentide. Tolliagent on isik, kellele toll on väljastanud asjakohase tunnistuse. Tolliagentuurile antakse tegevusluba ja loa võib kehtetuks tunnistada toll. Agentuurile ei väljastata tegevusluba, kui isik ei esita rahuldavat tagatist.⁶ Tolliagentuuridele esitatavad nõuded on ranged, kuid ka vajalikud, et riigil oleks võimalik maksusummad kiirelt ja efektiivselt kätte saada. Samuti on tolliagentuuride ranged nõuded mõeldud klientide kaitsmiseks.

Eestis on tollideklaratsioonide esitamise vastavalt tolliseaduse §-le 37 kohaselt elektroonilise andmetöötlussüsteemi vahendusel. Muul viisil on lubatud esitada tollideklaratsioon tollieeskirjades ettenähtud juhtudel. Tollideklaratsiooni esitamisel kontrollib toll isikusamasust, isiku esindusõigust ja õigust konkreetse kauba kohta

⁵ Tolliseadus. 1.05.2004. RT I 2004, 28, 188; RT I 2007, 22, 113. 20.03.2009

⁶ samas

tollideklaratsiooni esitada.⁷ Elektrooniliste andmebaaside osas on Eesti Euroopa Liidus esirinnas, kuna süsteemi hakati kohe arendama suuremas osas elektrooniliselt.

Tollideklaratsioonide esitamisel reguleerib vastutust tolliseaduse § 38 järgmiselt: deklarant ja kaudse esindamise korral ka isik, kelle eest tollideklaratsioon esitati, vastutavad deklareeritud andmete õigsuse ja täielikkuse ning dokumentide autentsuse ees, samuti kauba vastavuse eest tollideklaratsioonile. Sellest tulenevalt vastutavad deklarant ja kaudse esindamise korral ka kauba saaja andmete ja dokumentide õigsuse eest ja kauba tollideklaratsioonile vastavuse eest.⁸ Vastutusega on seotud ka üsna mitmed probleemid, mida autor analüüsib töös edaspidi.

Reeglina esitatakse tollideklaratsioonid andmetöötlussüsteemis, välja arvatud siis, kui kauba kohta on kehtestatud tollikäitlusviisi rakendamisega seotud keeld või piirang ning vastavat keeldu või piirangut kehtestav õigusakt ei võimalda deklaratsiooni andmetöötlussüsteemis esitada. Sellisel juhul võimaldatakse tollideklaratsioon esitada paber kandjal. Esindaja esitab läbi andmetöötlussüsteemi deklaratsiooni vastavuse kontrolli, kui kauba ja asjassepuutuvate lisadokumentide esitamine tollile on tagatud.⁹

Tolliga suhtlev esindaja on kohustatud järgima tolliformaalsuste teostamise korda. Vastavalt kauba ühendusevälisest riigist Eestisse toimetamisel tolliformaalsuste teostamise korrale, ülddeklaratsioonina kasutatavate dokumentide loetelule ja sisenemisdeklaratsiooni täitmise juhendile on määratletud loa taotlemise kord. Määruse kohaselt on vajalik tollilt sisenemisdeklaratsiooni tarbeks taotleda eelnevalt luba. Loa taotlusele märgitakse:

- taotleja nimi;
- registrikood;

⁷ Tolliseadus. 1.05.2004. RT I 2004, 28, 188; RT I 2007, 22, 113. 20.03.2009

⁸ samas

⁹ Täiendavad juhised tollideklaratsiooni ja lihtsustatud tollideklaratsiooni täitmiseks, esitamiseks ja aktsepteerimiseks ning deklaratsioonides sisalduvate andmete edastamiseks. 09.06.2006. RTL 2006, 48, 868. RTL 2009, 22, 281. 18.04.2009

- asukohajärgne aadress;
- kontaktandmed;
- ajutiselt ladustatud kauba hoidmise koht.

Taotluse esitamine on võimalik kirjalikult, digitaalselt allkirjastatult või tuleb täita taotluse vorm elektroonilises andmetöötlussüsteemis. Paber kandjapuhul märgitakse selle esitamise kuupäev ja taotlus peab olema digitaalselt allkirjastatud. Elektroonilise esitamise puhul peab see olema allkirjastatud digitaalallkirjaga digitaalallkirja seaduses sätestatud korras või esitatud elektroonilise andmetöötlussüsteemi kaudu.¹⁰ Tollis esindamise loa saamine ei ole seega raske ning on väga selgelt reguleeritud. Lihtsaks teeb asja ka võimalus esitada osad dokumendid elektrooniliselt.

Maksuhalduriga suhtlemise tarbeks sõlmitakse maksuhalduri ja maksumaksja vahel e-teenuste kasutamise leping. Füüsilisest isikust maksumaksja võib sõlmida lepingu Maksu- ja Tolliametiga elektrooniliselt. Ülejäänud isikute ning asutustega sõlmitakse e-teenuste kasutamise leping paber kandjal. Juriidilise isiku esindaja lisab lepingule volikirja. Turvalisemaks suhtlemiseks maksuhalduriga on autentimine, mis toimub e-maksuameti e-teenuste kasutaja isikusamasuse tuvastamiseks. Autentimine toimub paroolipõhiselt või Eesti Vabariigi elektroonilise isikutunnistuse alusel. Maksu- ja Tolliamet väljastab e-teenuste kasutajale kasutajatunnuse, parooli ja PIN-koodid.¹¹

Kaubanduspoliitiliste meetmete korral tuleb deklarandil enne tollideklaratsiooni aktsepteerimist jälgida alljärgnevaid nõudeid:

- tuleb teha kindlaks, kas kauba vabasse ringlusesse lubamise eelduseks on piirangutega seotud dokumentide olemasolu;

¹⁰Kaubaihendusevälisest riigist Eestisse toimetamisel tolliformaalsuste teostamise kord, ülddeklaratsioonina kasutatavate dokumentide loetelu ja sisenemisdeklaratsiooni täitmise juhend. 01.02.2008. RTI, 16.01.2008, 2, 15. 17.04.2009

¹¹ Maksuhaldurile elektroonilisel teel esitatavate dokumentide formaadi ja allkirjanõuded ning muud elektroonilisele teabevahetusele esitatavad nõuded maksumenetluses ja riigi-, valla- ning linnaasutuste poolt elektroonilisel teel esitatavate deklaratsioonide ja muude dokumentide nimekiri. 19.12.2002. RTL 2003, 2, 4. RTL 2008, 105, 1501. 18.04.2009

- hankima nõutava impordidokumendi;
- jälgima, et imporditav kogus ei ületaks dokumendil märgitud kogust;
- hoidma piirangutega seotud dokumendi tolliasutusele kättesaadavana tollideklaratsiooni esitamise ajal;
- kasutades maksuvabastust dumpinguvastasest ja/või tasakaalutollimaksust, jälgima kinnitusarves esitatavate andmete nõuetekohast olemasolu.¹²

Deklarandil on kohustus säilitada tollile esitatud tollideklaratsioonid koos tollieeskirjades ettenähtud lisadokumentidega. Nõue kehtib elektrooniliselt esitatud deklaratsiooni suhtes. Paber kandjal esitatud tollideklaratsioonid säilitatakse tollis. Deklarandi soovil tagastab toll lisadokumendi, säilitades tollis selle koopi.¹³

Esindaja volitamine toimub tolliagentuuri ja kauba saaja omavahelisel kokkuleppel (leping, volitus vms) ja esitatakse tollivormistusel ainult tolli nõudmisel. Maksu ja Tolliamet eeldab, et tolliagentuur teavitab oma klienti sellest, et kaudse esindamise korral vastutavad tolliagentuur ja kauba saaja solidaarselt.¹⁴

Tolliesindamise nõuete kohta parema ülevaate saamiseks palus autor selgituse Maksu- ja Tolliameti spetsialistidelt. Tollideklaratsioonide esitamisele läbi kaudse esindaja on kõrgem finantsrisk ja seetõttu on kaudne esindamine üsna rangelt reguleeritud:

- kaudse esindamise õigus on ainult Maksu- ja Tolliameti tegevusloaga tolliagentuuril;
- tolliagentuur peab omama piisava kehtiva tagatise tollivõlast tuleneva maksusumma tasumiseks;
- tolliagentuuris peavad olema tolliagendi tunnistusega töötajad, et nad saaksid oma nimel teiste isikute tollideklaratsioone esitada;

¹² Täiendavad juhised tollideklaratsiooni ja lihtsustatud tollideklaratsiooni täitmiseks, esitamiseks ja aktsepteerimiseks ning deklaratsioonides sisalduvate andmete edastamiseks. 09.06.2006. RTL 2006, 48, 868. RTL 2009, 22, 281. 18.04.2009

¹³ samas

¹⁴ Maksu ja Tolliamet 16.04.2009 10.1-2/7392

- e-tollis tuleb tolliagentuuri seaduslikul esindajal (juhatuse liige, kes on kantud B-kaardile) taotleda oma töötajale ehk tolliagendile tollideklaratsioonide esitamise õigus, see tähendab, et ta volitab oma töötajat vormistama tollideklaratsioone ja esitama neid tolliagentuuri nimel;
- kaudse esindamise korral on tollideklaratsiooni vormistaja parimate tollialaste teadmistega.¹⁵

Tollivõlg on maksusumma tasumise kohustus ja selle tasumise eest on vastutav võlgnik. Tollivõla tekkimise korral võib olla üks või mitu võlgnikku. Kui tollivõla tasumise eest vastutab mitu võlgnikku, on tegemist solidaarse vastutuse põhimõttega. Solidaarne vastutus tähendab, et maksusumma tasumise eest on vastutavad kõik võlgnikud ja tollil on õigus nõuda selle maksusumma tasumist ükskõik kellelt neist. Tollivõla tasumise kindlustamiseks on tolli poolt ette nähtud tagatise esitamine. Tagatise esitamise kohustus on isikul, kellel tekib vastutus või kellel võib tekkida vastutus tollivõlast tuleneva maksusumma tasumise eest.¹⁶

Tollideklaratsiooni esitamise ajal oma ettemaksukonto või tagatise kasutamiseks tuleb kauba saajal anda tolliagentuurile vastavasisuline volitus. Volituse saamiseks peab kauba saaja seaduslik esindaja minema Maksu- ja tolliameti teenindusbüroosse volitust vormistama. Volituse andjal on võimalik anda volitusi kolmes osas:

- Volitus tollideklaratsioonide esitamiseks, sellega lubab kauba saaja tolliagentuuril esitada tollideklaratsiooni enda eest tolliagentuuri nimel ja isik on teadlik sellega kaasnevast finantsvastutusest. Volitust ei pea Maksu- ja Tolliametile esitama, kuid volitus peab olema kehtiv enne tollideklaratsiooni esitamist, seda nii otsese kui kaudse esindamise korral.
- Volitus ettemaksete kasutamiseks tollis annab tolliagentuurile õiguse maksta tollideklaratsiooniga seotud arvestuskandeid. Arvestuskanded võivad olla esialgsed või ka järelkanded kauba saaja ettemaksukontolt, juhul kui kauba saaja ei soovi kasutada tasumise tähtaja pikendamist ning tasub

¹⁵ Maksu ja Tolliamet 16.04.2009 10.1-2/7392

¹⁶ Äripäeva käsiraamat. <http://kasiraamat.aripaev.ee/default.aspx>. 19.04.2009

impordimaksud kauba vabastamisel. Volitust saab kasutada ainult siis, kui on olemas kehtiv volitus tollideklaratsioonide esitamiseks.

- Volitus tagatise kasutamiseks tolli toiminguteks annab tolliagentuurile õiguse teha tollideklaratsiooni alusel tasumisele kuuluva maksusumma ulatuses broneeringu kauba saaja krediidiliinilt ehk tagatisekontolt tagatise süsteemis. Volitust saab kasutada vaid siis, kui esindajal on kehtiv volitus tollideklaratsioonide esitamiseks.¹⁷

Olukorras, kui tollideklaratsioonis lahtris 48 on märgitud "esindaja", toimuvad maksupõhised arvestuskanded tolliagentuuri nimel ja kauba saajale tehakse solidaarse nõude kanded. Kui on märgitud eelmainitud lahtrisse "saaja", tehakse vastavad kanded kauba saaja nimel ja tolliagentuurile tehakse solidaarse nõude kanded. Lahtri täitmise üksikasjad on kauba saaja ja tolliagentuuri omavahelisest kokkuleppest sõltuvad ning esindatava poolt antud volituste ulatusest.¹⁸

Nõuete tasumise tähtpäeval püüab süsteem tasuda nõudeid lahtris 48 märgitud isiku ettemaksukonto vahenditest. Juhul, kui kontol vahendid puuduvad, proovib süsteem uuesti saada raha sama isiku ettemaksukontolt. Järgneva ebaõnnestumise korral proovitakse nõudeid tasuda solidaarse vastutaja ettemaksukontolt. Solidaarvastutajad saavad läbi e-tolli jälgida deklareerimise asjaolusid ja süsteemis Complex ja nõuete seisu e-maksuameti rubriigis nõuded ja kohustused.¹⁹

Riigi jaoks muudab solidaarvastutus tollivõlgade sissenõudmise lihtsaks. Kuna praeguseks kasutatakse nõuete tasaarveldamiseks ettemaksukontosid, puudub ka võimalus kohustuse tasumist edasi lükata, vähemalt tolliagentuuridel on see väga raske, sest neil on olemas tagatised, mille ulatuses kandeid teha.

Esindamise mõiste on sätestatud tsiviilseadustiku üldosa seaduses, võlaõigusseaduses reguleeritakse agendilepingu sisu ja poolte kohustused. Peamiseks tolliõiguse allikaks Eestis on Ühenduse tolliseadustik, Eesti tolliseadus

¹⁷ Maksu ja Tolliamet 16.04.2009 10.1-2/7392

¹⁸ samas

¹⁹ samas

reguleerib neid valdkondi, mida Euroopa Liit ühtselt ei ole pidanud vajalikuks reguleerida. Samuti on deklareerimise detailide ja protseduureeglite seisukohast olulised mitmed rahandusministri määrused. Eestis toimub kaudne esindamine läbi tolliagentuuride, kes peavad saama tegutsemiseks loa Maksu- ja Tolliametilt. Isikute omavahelise vastutuse reguleerib nende omavaheline leping, kuid tollivõla tekkimisel on ettevõtte ja esindaja solidaarselt vastutavad kohustuse tasumise eest.

1.2. Esindamine regulatsioon Euroopa Liidu õigusaktides

Eesti ühinemisel Euroopa Liiduga mais 2004 aastal toimus palju muudatusi väliskaubanduses ja sellega seotud tollikorralduses. Euroopa Liidul on liikmesriikide jaoks ühtne väliskaubandus- ja tollipoliitika ning reeglistik. Eesti põhiseaduse kohaselt on Riigikogus ratifitseeritud rahvusvahelise konventsiooni või leppe sätted ülimuslikud vastavate riigisiseste õigusallikate suhtes.²⁰ Paljud probleemid on praeguseks juba lahenduse leidnud, neid on analüüsitud töös edaspidi.

Tolliseadustikus on esindamise kohta alljärgnevad regulatsioonid:

- Teatud tüüpi ettevõtluse hõlbustamise huvides peaks kõigil isikutel olema jätkuvalt õigus määrata tolliga suhtlemiseks oma esindaja. Siiski ei tohiks enam olla võimalik piirata nimetatud esindusõigust ühe liikmesriigi õigusaktide alusel. Lisaks sellele peaks tolliesindajal, kes täidab kriteeriume volitatud ettevõtja staatuse andmiseks, olema õigus osutada oma teenuseid ka muus liikmesriigis kui see, kus ta on asutatud.
- Isik on füüsiline isik, juriidiline isik ja mis tahes isikute ühendus, mis ei ole juriidiline isik, kuid mis võib ühenduse või siseriikliku õiguse kohaselt sooritada õigustoiminguid.
- Tolliesindaja on isik, kelle teine isik on oma suhtlemisel tolliga määranud teostama tollialaste õigusaktide kohaselt nõutavaid toiminguid ja formaalsusi.
- Deklarant on isik, kes esitab ülddeklaratsiooni või re-ekspordi teatise või tollideklaratsiooni enda nimel, või isik, kelle nimel selline deklaratsioon esitatakse.
- Kui deklaratsioon, teatis, taotlus või teave esitatakse asjaomase isiku tolliesindaja poolt, on esitatud kohustused siduvad ka tolliesindaja suhtes.²¹

²⁰ Eesti Vabariigi Põhiseadus RTI, 28.06.2007, 43, 311, RT I 2007, 33, 210 20.04.2009

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 450/2008, 23.04.2008, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:145:0001:ET:PDF>. 20.03.2009

Siit nähtub, et ka ühenduse tolliseadustik seab esindamisele ranged nõudmised. Põhjuseks jällegi vajadus klienti kaitsta, sugugi vähemtähtis ei ole ka vajadus oma toimimiseks vajalikud vahendid võimalikult lihtsalt kätte saada.

Nõukogu määruses 2913/92 on antud seletused tolli, tolliasutuse ja esindaja kohta järgnevad selgitused:

- toll – pädevad ametiasutused, kes vastutavad muuhulgas tollieeskirjade kohaldamise eest;
- tolliasutus on asutus, kus võib täita kõiki või osa tollieeskirjades ettenähtud formaalsusi;
- deklarant – isik, kes esitab tollideklaratsiooni enda nimel, või isik, kelle nimel tollideklaratsioon esitatakse.²²

Deklarandiks on niisiis kas isik ise või tolliagentuur. Mõiste tolliagent sisustamise kohta on tekkinud ka vaidlusi, ühte peamisi neist on kirjeldatud ka probleemidest rääkivas peatükis. Tolliagent on esindaja, temal endal ei ole vaja lubasid kaubaga tegelemiseks, sest tema ei tegele tegelikult kauba kasutamisega.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse nr 450/2008 kohaselt võib iga isik määrata tolliesindaja. Kõnealune esindamine võib olla kas otsene, mille puhul tolliesindaja tegutseb teise isiku nimel ja eest, või kaudne, mille puhul tolliesindaja tegutseb enda nimel, kuid teise isiku eest. Tolliesindaja on asutatud ühenduse tolliterritooriumil. Liikmesriigid võivad kooskõlas ühenduse õigusega määrata kindlaks tingimused, mille kohaselt tolliesindaja võib osutada teenuseid liikmesriigis, kus ta on asutatud. Ilma et see piiraks asjaomase liikmesriigi poolt vähem rangete kriteeriumite kohaldamist, on tolliesindajal, kes täidab artikli 14 punktides a–d sätestatud

²² Nõukogu määrus (EMÜ) nr 2913/92. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/et/consleg/1992/R/01992R2913-20070101-et.pdf>. 20.03.2009

kriteeriume, siiski õigus osutada selliseid teenuseid muus liikmesriigis kui liikmesriik, kus ta on asutatud.²³

Eestis on kehtestatud nõuded tolliagentuurina toimimiseks, selleks on vaja taotleda luba ning tolliagendid peavad sooritama pädevuseksameid. Samas muudes riikides selliseid kohustusi ei ole, mistõttu võibki esindaja teadmistepagas erinevates riikides suurel määral erineda. Sellest võivad tuleneda ka praktilised erinevused tolli töös, kuid neid analüüsida on väga raske, kuna see nõuaks Euroopa Liidu riikide tolliagentide hulgas küsitluse läbiviimist.

Kaks erinevat võimalust, kuidas saab toimuda esindamine tolli ees, on otsene ja kaudne esindamine. Tolliseadustiku artikkel 11 kohaselt võib iga isik määrata tolliesindaja. Esindamine võib olla kas otsene, see on olukord, kui tolliesindaja tegutseb teise isiku nimel ja eest, või kaudne, mille puhul esindaja tegutseb enda nimel, kuid teise isiku eest. Artikkel 12 selgitab, kuidas esindaja informeerib tolli oma õiguslikust seisundist. Tolliga suheldes teatab tolliesindaja, et ta tegutseb esindatava isiku eest, ja täpsustab, kas esindamine on otsene või kaudne. Isik, kes ei teata, et ta tegutseb tolliesindajana, või kes teatab, et ta tegutseb tolliesindajana, ilma et ta oleks volitatud seda tegema, loetakse tegutsevaks enda nimel ja enda eest. Toll võib nõuda isikult, kes teatab, et ta tegutseb tolliesindajana, tõendite esitamist esindatava isiku volituse olemasolu kohta. Otsese esindamise korral on vastutavaks tollideklaratsioonis esitatud andmete õigsuse ja maksusumma tasumise eest ainult deklarant ehk kauba saaja.²⁴

Deklarant on tolliseadustiku kohaselt isik, kes esitab tollideklaratsiooni enda nimel, või isik, kelle nimel tollideklaratsioon esitatakse. Tolliseadustiku kohaselt esitab ühenduse tolliterritooriumile sisenemisel ülddeklaratsiooni isik, kes toob kauba või on võtnud vastutuse kauba veo eest. Olenemata eelmainitud siseneja kohustustest võib ülddeklaratsiooni esitada isik, kelle nimel isik tegutseb või iga isik, kes suudab kõnealust kaupa pädevale tollile esitada või esitada lasta. Deklaratsiooni võib samuti

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 450/2008, 23.04.2008, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:145:0001:ET:PDF>. 20.03.2009

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 450/2008, 23.04.2008, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:145:0001:ET:PDF>. 20.03.2009

esitada eelnevalt märgitud isiku esindaja. Deklaratsiooni esitanud isikul võimaldatakse tema taotlusel muuta ühte või mitut ülddeklaratsiooni üksikasjadest pärast selle esitamist. Muudatusi ei saa teha pärast seda, kui toll on teavitanud, et kavatseb kaupa kontrollida või on tuvastanud, et kõnealused andmed on ebaõiged või on lubanud kauba ära viia. Isik, kes on võtnud vastutuse kauba veo eest pärast kauba ühenduse tolliterritooriumile toomist, muuhulgas ümberlaadimise tulemusel, vastutab kaubaga tehtavate toimingute eest.²⁵

Tolliprotseduuride läbimiseks on võimalik esindaja abi kasutada. Esindaja ei ole kohustatud vastutama, kui kauba koha on tehtud hävitamise otsus. Olukorras, kui kaup kuulub hävitamisele, teavitab toll sellest kauba valdajat. Kauba hävitamise kulude kandmise kohustus on kauba valdajal.²⁶

Teised tolliformaalsused saab teostada esindaja kaasabil. Komisjoni määruse nr 2454/93 artiklis 293 märgitakse, et tariifse sooduskohtlemisega vabasse ringlusse lubatavale kaubale kohaldatakse tariifset sooduskohtlemist selle eesmärgipärase kasutuse tõttu kirjaliku loa alusel, mis antakse isikule, kes impordib kaupa või korraldab kauba impordi vabasse ringlusse lubamiseks.²⁷

Euroopa Liidu õigusaktides ei ole reguleeritud seda, et esindajal peavad olema load või töö tegemiseks vastav kvalifikatsioon. Küll aga on lubatud liikmesriikidel selliseid reegleid kehtestada.

Tollideklaratsioonide esitamiseks on erinevaid võimalusi. Kehtiva tolliseadustiku järgi esitatakse tollideklaratsioon:

- kirjalikult;
- automaatse andmetöötussüsteemi abil, kui see on ette nähtud eeskirjades või kui toll seda lubab;

²⁵EL tolliseadustik (konsolideeritud osaliselt määruse 648/2005 sätetega. http://www.emta.ee/public/EL_tolliseadustik_648_osaliste_muudatustega.pdf. 20.03.2009

²⁶samas

²⁷ Komisjoni määrus (EMÜ) nr 2454/93. <http://www.legaltext.ee/et/T2197.htm>. 20.03.2009

- suulise tollideklaratsiooni või muu toimingu abil, millega kauba valdaja avaldab soovi suunata kaup tolliprotseduurile, kui selline võimalus on kooskõlas komiteemenetlus eeskirjadega.²⁸

Eestis suulist tollideklaratsiooni eriti ei kasutata. Erasisikud väga väikeste koguste puhul vahel kasutavad seda, kuid esindajat sel puhul ei kasutata.

Tolliseadustiku muudatus alates 01. juulist 2009 sätestab, et ülddeklaratsioon esitatakse andmetöötlemise meetodit kasutades. Toll võib erandlikel asjaoludel võtta vastu deklaratsiooni paber kandjal tingimusel, et selle suhtes kohaldatakse riskijuhtimise sama taset nagu andmetöötlemise meetodil vastuvõetud deklaratsioonide suhtes.²⁹ Kaasaegse andmetöötlemise arengusuund on elektrooniline deklaratsioonide esitamine. Elektroonilise esitamise eeliseks on tolli võimalus tutvuda deklaratsiooni andmetega enne, kui kaup on jõudnud tollikontrolli.

Euroopa Komisjoni määruse nr 2454/93 artikli 199 lg 1 kohaselt vastutavad deklaratsiooni täitmisel andmete õigsuse, dokumentide ehtsuse ja kohustuste täitmise eest deklarant ja esindatav solidaarselt.³⁰

Solidaarsuskohustuseks nimetab võlaõigusseadus sellist kohustatud isikute võlasuhet, mille puhul võlausaldaja (antud juhul riik) saab võlasumma sisse nõuda kas kummaltki solidaarkohustuslaselt või mõlemalt osaliselt. Võlanõude võib mõlemale esitada kogu võla ulatuses, kuid niipea kui võlasumma saab tasutud, kaob võlakohustus mõlemal solidaarvastutajal. Solidaarsuskohustuse puhul tuleb eristada välis- ja sisesuhet. Välissuhe on solidaarvastutajate ja võlausaldaja vahel ning tähendab seda, et mõlemalt vastutajalt võib võlga sisse nõuda. Sisesuhe on solidaarvõlgnike omavaheline suhe, mis peale võlakohustuse tasumist määrab, kuidas võlglast makstud summa omavahel jagavad.³¹

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 450/2008, 23.04.2008, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:145:0001:ET:PDF>. 20.03.2009

²⁹ EL tolliseadustik (konsolideeritud osaliselt määruse 648/2005 sätetega. http://www.emta.ee/public/EL_tolliseadustik_648_osaliste_muudatustega.pdf. 20.03.2009

³⁰ Komisjoni määrus (EMÜ) nr 2454/93. <http://www.legaltext.ee/et/T2197.htm>. 20.03.2009

³¹ Kull, I & Käerdi, M & Kõve, V 2004. Võlaõigus I

Vabasse ringlusesse lubatava või ajutise impordi korral tekib tollivõlg. Tollivõlg tekib deklaratsiooni aktsepteerimisehetkel. Tolliseadustiku artikli 201 kohaselt on võlgnik deklarant. Kaudse esindamise korral on isik, kelle eest deklaratsioon esitatud, samuti võlgnik. Kaudse esindamise korral on seega vastutavad tollivõlast tuleneva maksusumma tasumise eest kaks isikut – deklarant (tolliagentuur) ja isik, kelle eest tollideklaratsioon esitati. Tulenevalt ühenduse tolliseadustiku artiklist 213 on nendel isikutel solidaarvastutus.³² Otsese esindamise korral jääb kogu vastutus deklarandile ehk kauba saajale ning agentuur ei pea oma nime deklaratsioonis märkima. Sel juhul ta ka ei vastuta.

Võimalusel, kui eelpoolnimetatud protseduuri puudutav tollideklaratsioon esitatakse sellise teabe põhjal, mille alusel kõiki tasumisele kuuluvaid makse sisse ei nõuta, lubatakse kooskõlas siseriiklike õigusaktidega lugeda võlgnikeks ka isikud, kes deklaratsiooni esitamiseks vajalikku teavet andsid ja teadsid või oleks pidanud teadma, et teave oli vale.³³

Kuna sellise olukorra tõendamine on keeruline, siis eelistab riik siiski nõuda võlad sisse deklarandilt, kes on kergemini kättesaadav. Sel juhul on agentuuril võimalik vaielda vastutuse ulatuse üle ning nõuda enda poolt makstud rahasumma sisse selle käest, kes teadvalt esitas valeandmeid.

Väga suur osa Eesti tolliga seotud reeglitest tulevad otse Ühenduse tolliseadustiku artiklitest. See on vajalik selleks, et riigid mõistaksid ühesuguselt tolli toimimise aluseid, kuna tollipiir on kogu Euroopa Liidul ühine. Ühiste reeglite hulgas on enamik nõudeid esindajatele, mis on mõeldud kaupade ja teenuste vaba liikumise tagamiseks Euroopa Liidu siseselt, samuti deklaratsioonide esitamise võimalused ja nõuded. Ühiselt defineeritakse ka mõisted nagu deklarant ja tollivõlg, samuti sätestab Euroopa Liidu õigus kaudse ja otsese esindamise erinevuse ning solidaarvastutuse, mida kopeerib ka siseriiklik õigus.

³² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 450/2008, 23.04.2008, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:145:0001:ET:PDF>. 20.03.2009

³³ EL tolliseadustik (konsolideeritud osaliselt määruse 648/2005 sätetega. http://www.emta.ee/public/EL_tolliseadustik_648_osaliste_muudatustega.pdf. 20.03.2009

2. TOLLIESINDAMISE PRAKTIKA

2.1. Esindamine tolliagentuuris

Esindaja abi ja teenuseid kasutab enamasti isikuid, kes oma tegevuse käigus peavad suhtlema tolliga. Ettevõttes on võimalik tolliga suhtlemiseks vajalikud dokumendid koostada ise või kasutada selleks tollilt loa saanud tolliagentuuri teenuseid.

Tolliaagentuuri kasuks otsustavad isikud enamjaolt seetõttu, et neile tundub ise deklareerimine liiga keeruline. Kuna erinevaid seadusi, mida tuleb tollivormistuse juures silmas pidada on väga palju, siis isik, kes neid õppinud ei ole, ei pruugigi kõiki detaile teada. Näiteks soodustuste või kvootide puhul on eriti oluline lisadokumentide ning erinevate nõuete järgimine, vastasel juhul võivad isikut oodata tagajärjed vale deklareerimise eest.

Esindamisest parema ülevaate saamiseks pidas autor vajalikuks teostada intervjuu tegutseva tolliaagentuuri esindajaga. Eesmärgi saavutamiseks on koostatud küsimused praktilise esindamise kohta (lisa 1). Töös käsitletakse küsimustiku tulemusi. Küsimustikule vastas ettevõtte 4UL juhatuse liige Andreas Part. Küsimustik on koostatud eesmärgiga välja selgitada, kuidas toimub esindamine tolli ees ja millised on levinumad probleemid seoses tolliesindamisega.

Esindamise korral on õigus kliendi eest tolliformaalsusi täita tolliaagentuuri õigusi omaval ettevõttel. Autor käsitleb praktilist tolliesindamist ettevõtte 4U Logistics näitel. 4U Logistics on asutatud 2008. aastal ja ettevõtte töötajad omavad pikaajalist kogemust tolli ja logistikateenuste turul. Tolliaagentuur tegeleb tolliga suhtlemisega ja teostab kliendi eest tolliformaalsusi. Kliendile pakutakse tolliaagentuuri teenuseid ja vormistatakse järgnevaid tolli ja transpordiga seotud dokumente:

- impordi ja ekspordi deklaratsioonid;

- tolliladustamise tollideklaratsioon;
- sisenemisdeklaratsioon;
- transiidideklaratsioon;
- tolliväärtuse deklaratsioon;
- sooduspäritolu tõendid;
- ühenduse tollistaatust tõendav deklaratsioon;
- transpordi saatedokumendid;
- TIR.³⁴

Tolliagentuur teostab kaudset esindamist. Tolliagentuuris töötavad vastava väljaõppe saanud tolliagendid, kes täidavad vajalikud tolliformaalsused ja on vastutavad andmete õigsuse eest kliendiga solidaarselt.

Paljuski välistab väljaõppe olemasolu vead deklaratsioonides, samuti on igapäevaselt deklaratsioonide vormistamisega tegelev inimene paremini kursis muutuvate õigusnormide ning regulatsiooniga. Kliendi jaoks on oluline kaup kätte saada, see kuidas dokumendid liiguvad või mis lisasid vaja on, paraku eriti suurt tähtsust ei oma. Kui on võimalik tasu eest osta professionaalset teenust, siis üldjuhul eelistatakse seda varianti. Osad ettevõtted teostavad oma tollivormistused küll ka ise, kuid nende puhul on levinud see, et deklaratsioon on kogu aeg ühesugune ning muutuvaid asjaolusid on vähe.

Tolliagendi tööd ja vastutust reguleerivad Euroopa Ühenduse tolliseadustik, Eesti Vabariigi Tolliseadus ja rahandusministri määrused, mis täpsustavad põhjalikumalt tolliagendi tööd puudutavaid küsimusi. Andreas Pardi sõnul on esindamine seadusandlikust küljest reguleeritud piisavalt arusaadavalt ja täpselt. Tolliesindamine on läinud paremaks, kuna Maksu- ja Tolliamet on hakanud rohkem tähelepanu pöörama kliendi kaasvastutusele. Mõned aastad tagasi lasus valdav osa vastutust tolliagentuuril, sest tolliagentuurilt on kergem makse kinni pidada. Volituste küsimine on võrreldes eelnevate aastatega vähenenud.³⁵

³⁴ 4 U Logistics koduleht. <http://www.4ul.ee/index.php?go=tolliteenused>. 03.04.2009

³⁵ Intervjuu, Part Andreas 30.04.2009

Solidaarvastutus on hea just seetõttu, et tolliagent on kaitstud kuritahtlike klientide eest. Samas kaitseb solidaarvastutus ka klienti. Samuti motiveerib vastutus oma tööd paremini tegema, sest hooletusele võivad järgneda sanktsioonid, kas oma ettevõtte või koguni Maksu- ja Tolliameti poolt. Teadmine, et kontroll tegevuse üle on tugev, suurendab ka soovi ennast täiendada, et muuta võimalikult väikseks vigade tegemise riski.

Peamiseks probleemiks esindamise juures pidas tolliagentuuri esindaja tõsiasi, et 95% kaubast jääb tolliagendil reaalselt nägemata ja deklaratsioonid täidetakse dokumentide põhjal ja kliendi ütluste kohaselt. Järeelkontrolli käigus aga võib selguda, et kaup ei vastagi täpselt deklareeritule ja mõne erinevuse pärast muutuvad kaubakoodid. Kaubakoodide muutumine võib tuua kaasa maksukohustuse muutuse. Maksekohustuse suurenemise korral ei ole kliendid alati nõus rohkem maksma, kui oli eelnevalt kokku lepitud. Kui klient ei aktsepteeri juurdemaksmise vajadust, tuleb maksta tolliagentuuril. Sellised olukorrad on reguleeritud pooltevahelise esindamislepinguga ning õnneks on tolliagentuuril võimalik oma õiguste kaitseks pöörduda ka kohtu poole.³⁶

Vestlusest tolliagentuuri esindajaga selgus, et toll on teinud palju jõupingutusi selgitamiseks välja, kuidas oleks parem reguleerida tolliagentide tegevust. Tunduvalt on paranenud solidaarvastutuse reguleerimine.

Tolliesindamisel tekkivaid probleeme, mis on seotud kauba vale kodeerimisega, lahendatakse selgituste andmisega tollile. Vajaduse korral hangitakse tõendeid tootjatehaselt või kauba müüjalt. Kui on tegu käibemaksuga, siis täidetakse maksukohustus ja taotletakse raha käibemaksutagastuse korras tagasi. Tollimaksu kohustuse korral aga peetakse vajalikuks oma õiguste eest seista ja probleem lahendada, mis võib tähendada ka tõsiseid vaidlusi kuni kohtuni. Ettevõttel kohtuvaidluse kogemust ei ole, sest vaidlused on lahenduse leidnud kokkulepetega.³⁷

³⁶ Intervjuu, Part Andreas 30.04.2009

³⁷ samas

Seda, kuidas reguleeritakse kliendi ja tolliagentuuri omavahelisi kokkuleppeid, ei ole tolliseadustikus määratletud. Tolliseadustiku kohaselt on esindajal vajalik kehtiva volituse olemasolu. Tolliagentuuri ja kliendi omavahelist vastutust ja kohustusi reguleeritakse 99% ulatuses kirjaliku lepingu alusel (lisa 2). Praktiliseks esindamiseks koostatakse leping, millega on nõus tolliagent ja klient, kelle eest teostatakse esindamist. Kliendi ja tolliagentuuri suhted on nende omavaheline kokkulepe. Kliendi soovil on võimalik lepingutingimusi sobivamaks muuta. Leping kliendi ja esindaja vahel võib olla ka suuline. Sellisel juhul on aga lahkavamuse korral keeruline tõendada täpselt lepingu sisu.³⁸

Autor uuris tolliagentuuri esindajalt, millised oleksid vajalikud muudatused tolliesindamise osas. Vastutuse osas selgus, et Euroopa Ühenduse seadusandluses kohaldatav solidaarne vastutus võiks olla esindaja suhtes leebem. Näitena tõi vastaja välja, et Venemaal on kohaldatud vedaja või kauba omaniku vastutust. Tolliagent võib saada karistuse olukorras, kui kaup liigub mitme transpordivahendiga ning kontrollimisel selgub, et ühes veokis on kastitais kaupa üle ja teises puudu. Tollikontrolli suunamisel võib see erinevus tuua kaasa kahtlustuse, et tegu on salakaubaga. Vastupidise tõestamine on aeganõudev ja keerukas.³⁹

Autor uuris ka kas esindajal on võimalik loobuda esindamisest. Tolliagentuuri esindaja vastusest selgus, et peale lepingu sõlmimist kliendiga ei ole see võimalik. Kui on kahtlusi kliendi usaldusväärsuses, on võimalus koostada deklaratsioon kliendi nimel, st klient on kirjast nii deklarandi kui kauba omanikuna. Ettevõtte hindab iga kliendi korral riski ja kahtluse korral loobub lepingu sõlmimisest.⁴⁰

Tolliagentuur vastutab oma tegevuse eest juriidilise isikuna ja iga tolliagent vastutab isiklikult esitatud andmete õigsuse eest. Tolliagenti vastutus aegub seitsme aastaga. Vastaja arvates on tolliagentidel liiga suur vastutus. Vastutuse puudumisel kaoks tolliagentidel jälle motivatsioon teha tööd võimalikul parimal viisil.⁴¹

³⁸ Intervjuu, Part Andreas 30.04.2009

³⁹ samas

⁴⁰ samas

⁴¹ samas

Tolliagendiks saamiseks tuleb sooritada eksam Maksu- ja Tolliametis. Eksam koosneb teoreetilisest ja praktilisest osast. Tolliagentide koolituse osas selgus, et enesetäiendamine on töötaja isiklik probleem. Tolliagendil on kohustus olla kursis kehtivate regulatsioonidega. Maksu- ja Tolliameti poolt on tolliagentidele tasuta koolitused, kus on võimalik oma teadmisi täiendada. Peamiselt on tolliagentide töös tekkivad eksimused vale kaubakoodi märkimisest, esineb ka tolliagendi teadmatuses tingitud eksimusi.⁴²

Intervjueerides tolliagentuuri töötajaid sai autor hea ülevaate tolliagentuuri tööst, klientide valiku kriteeriumitest ning praktikas esinevatest probleemidest. 4U Logistics on piisavalt pika tegevusajaga, et anda hea ülevaade tolliesindamise üldistest külgedest, samuti on nende nägemus probleemidest igati asjakohane, sest nad tegelevad igapäevaselt just nendesamade probleemide lahendamisega. Kui üldiselt vaadatakse igasugust tolliregulatsiooni Maksu- ja Tolliameti kohapealt, siis selle töö autor pidas vajalikuks lähtuda tolliagentuuri poolt välja toodavast. Õigusaktide analüüs oleks antud juhul võinud jääda ebamääraseks, sest poleks praktilist viidet sellele, mis tegelikult valesti on. Isegi vähemreguleeritud valdkondades on neid norme, mis täidavad oma ülesande väga hästi. Tolliagentuuride puhul on tähtis just nende endi seisukoht.

⁴² Intervjuu, Part Andreas 30.04.2009

2.2. Esindamisega seotud probleemid

Peatükis käsitleb autor kohtulahendeid, mis on seotud vaidlustega tolliesindamises. Uuritakse probleeme esindamisega ja õigusaktide tõlgendamisega, mis on aset leidnud kohtupraktikas, samuti käsitletakse tolliagentuuri esindajaga tehtud intervjuu tulemusi.

Suurimad probleemid seoses tolliesindamisega tõstasid 2004. aasta mais, kui Eesti oli värskest liitunud Euroopa Liiduga. Kasutusele võeti Ühenduse tolliseadustik, mis tegi alguses kõigi osapoolte töö keeruliseks, just muudatuste tõttu. Riigikohtu halduskolleegiumi 13.oktoobri 2008 otsuses kohtuasjas 3-3-1-36-08 AS Baltazar Trading kaebuses Maksu- ja Tolliameti Lõuna maksu- ja tollikeskusi maksuotsuse peale asuti seisukohale, et esindajalt eeldatakse kõigi õigusaktide ja normide tundmist, kuna reeglina on esindajaks valitud professionaalne ja vastava väljaõppega tolliagentuur oma töötajate näol⁴³.

Eelpoolmainitud Riigikohtu lahend on jõustunud importija solidaarvastutuse osas. Riigikohtu halduskolleegium on otsustanud, et kuigi vahetult peale seaduste muutumist ei pruugi teada ning võib-olla ka ei saa teada kõiki uue seaduse peensusi, ei vabasta see teda kohustusest esitada tollideklaratsioonis kas otse või esindaja kaudu korrektseid ja täielikke andmeid.⁴⁴

10. mail 2006 tegi Riigikohus lahendi kohtuasjas 3-3-1-66-05 OÜ XXXX XXXX kaebuses Maksu- ja Tolliameti Tartu Tollinspektuuri 23 augusti 2004 aasta maksuotsuse nr 800 J 1 tühistamiseks OÜ XXXX XXXX suhtes. Riigikohtusse jõudis vaidlus vahetult peale Euroopa Liiduga liitumist ja selles keskenduti tollivea parandamisele. Lühidalt seisnes probleem selles, et peale Euroopa Liiduga liitumist esitas tolliagentuur Maksu- ja Tolliametile deklaratsiooni, milles oli valesti märgitud soodustuse kood ning reaalselt puudus õigus soodusmäära kasutamiseks.

⁴³ Riigikohtu lahend <http://www.riigikohus.ee/?id=11&tekst=RK/3-3-1-36-08>

⁴⁴ Äripäeva käsiraamat. <http://kasiraamat.aripaev.ee/default.aspx>. 19.04.2009

Deklaratsiooni aktsepteerinud tollitöötaja parandas küll soodustuse koodi, kuid sellest tulenevad arvutused jättis parandamata ning ei öelnud seda ka deklarandile, mistõttu maksusumma jäi deklaratsioonis vale. Veidi hiljem aga tegi Maksu- ja Tolliamet maksuotsuse, mis põhines õigel koodil. Deklarant ja importija (sest kaup hakkas Poolast tulema enne Euroopa Liitu astumist) olid mõlemad seisukohal, et kuna toll aktsepteeris vigase deklaratsiooni ning möödunud oli piisavalt pikk ajavahemik, ei tohiks olla võimalik deklaratsioonis esitatud maksusumma muutmine.⁴⁵

Riigikohus asus siiski seisukohale, et deklarant oleks piisava hoolsuse korral olnud suuteline nägema, et tegemist oli vigase deklaratsiooniga ning seaduste mittetundmine ei vabasta vastutusest. Ei saa väita, et selles konkreetses olukorras oleks vastutav isik toiminud heauskselt ja järginud kõiki kehtivaid õigusakte. Kuna tolliviga saab esineda vaid siis, kui deklarant on kõik õigesti teinud, ning siinkohal oli selge deklarandi eksimus, jäeti maksuotsus jõusse.⁴⁶

Sellest kohtuasjast järeldub, et tolliagentuur peab olema professionaalne ning alati kursis kõigi nõudmistega, mis tema alal töötades olemas on, vastasel juhul võib kaasneda maksusumma suurenemine või raskematel juhtudel kriminaal- või väärteovastutus. Kuna Euroopa Liiduga liitumine oli aastaid kestev protsess, oli agentuuril tegelikkuses piisavalt aega end uute nõuetega kurssi viia ning see, et uus seaduslik taust üllatusena tuli, näitas deklarandi ebapädevust.

Solidaarvastutuse mõte ongi selles, et vastutaks ka importija, kes kaupa paremini tunneb kui deklarant. See peaks tagama tihedama koostöö tolliagentuuri ja importija vahel ning paremini omavahelist suhtlemist reguleerivate lepingute sõlmimise.

Tolliesindamise üheks suuremaks probleemiks on kahtlemata vastutus. Ühenduse Tolliseadustiku artikkel 213 sätestab solidaarvastutuse, mis sisuliselt tähendab

⁴⁵ Riigikohtu lahend <http://www.riigikohus.ee/?id=11&tekst=RK/3-3-1-66-05.30.04.2009>

⁴⁶ samas

võrdset kohustust.⁴⁷ Olenevalt esindatava ja esindaja vahelisest lepingust kantakse tollideklaratsiooni lahtrisse 48 info selle kohta, kellelt esmajärjekorras hakatakse maksusumma tasumist ootama. See regulatsioon on ettemaksukonto tõttu mugav – kohustuse tähtpäeval ning sellele järgneval päeval proovitakse maksusummat tasuda selle isiku kontolt, kes on märgitud lahtris 48 tasujaks. Seejärel püüab süsteem neid tasuda solidaarse vastutaja ettemaksukontolt. Omavaheliste võlgnevuste tasumist reguleerib deklarandi ja importija vahel sõlmitud esindamisleping.⁴⁸

Uus ettemaksukonto süsteem lihtsustab solidaarvastutuse korral maksusumma kättesaamist riigi jaoks tunduvalt. Kaasvastutaja jaoks on see muidugi pisut ebameeldivam, sest kohustus arvestatakse maha väga kiiresti juba kolmandal päeval. Seetõttu on eriti oluliseks muutunud usaldus kliendi ja deklarandi vahel.⁴⁹

Vastutuse määramisega on otseselt seotud ka esindaja volitamine. Otsese esindamise puhul on kõikide tollivõlgade tasumise eest vastutav deklarant, sama juhtub ka siis, kui deklarant kirjutab deklaratsiooni 14 lahtris, et tegemist on kaudse esindamisega, kuid tegelikult volitust ei ole. Probleemiks on siinkohal see, et Maksu- ja Tolliamet ei kontrolli praegu enam põhjalikult volituste olemasolu ning seetõttu võib maksukohustus langeda valele isikule.⁵⁰

Reaalselt on aga esindaja alati huvitatud oma vastutuse piiramisest, vastasel juhul ei oleks kaudse esindamise regulatsioonil mingit mõtet. Seetõttu on volituste olemasolu, mida on väga lihtne kontrollida ning saada, pigem töökuse kui keerukuse küsimus. Tehniliselt saaks seda probleemi lahendada, kui deklaratsioonis kauba saaja ning deklarandi lahtri vastavust saaks andmebaas ise kontrollida.

Palju probleeme võib tekitada ka see, kui esindajal ei ole piisavalt teadmisi oma töö korralikuks tegemiseks. Vastavalt Tolliagentuuri tegevusloa ja tolliagendi tunnistuse väljastamise ja kehtetuks tunnistamise ning tolliagentuuri tegevuse korrale

⁴⁷EL tolliseadustik (konsolideeritud osaliselt määruse 648/2005 sätetega. http://www.emta.ee/public/EL_tolliseadustik_648_osaliste_muudatustega.pdf. 20.03.2009

⁴⁸ Maksu ja Tolliamet 16.04.2009 10.1-2/7392

⁴⁹ samas

⁵⁰ samas

rahandusministri 26. aprilli 2006. a määrus nr 30 on tolliagentuuris töötamiseks vajalik kvalifikatsioonieksami sooritamine, mille tulemusel saab isik tolliagendi tunnistuse.⁵¹

Eksamiks koolitatakse inimesi suhteliselt lühikest aega ning kui nad eksami sooritavad, eeldatakse, et nad oskavad oma teadmisi ka rakendada. Praktikas võib siiski näha, et tollideklaratsioonide vormistatakse sageli valesti. Põhjusteks on enamjaolt hooletus ja/või teadmatus. See toob aga kaasa juba probleeme importija jaoks, sest hooletuse ja teadmatus tõttu valesti vormistatud deklaratsioonide Maksu- ja Tolliamet parandada lubama ei pea. Valesti vormistatud deklaratsioonide arv on küll aja jooksul vähenenud, kuid on siiski märgatav.⁵²

Seda probleemi aitaks lahendada laialdasem ja põhjalikum koolitus ning kahe kuni kolme aasta järel tegevusloa pikendamiseks läbiviidav uus eksam. Aja jooksul teadmised kinnistuvad, kuid paljud asjad ka muutuvad, seetõttu tuleb tähelepanu pöörata ka enesetäiendamisele. Töötajate koolitamisest on kindlasti huvitatud ka tolliagentuurid ise, sest seeläbi saavad nad kasutada kvaliteetsemat tööjõudu ning vigade tegemine väheneb, mis suurendab ettevõtte usaldusväärsust klientide silmis.

Probleeme võib tõstatada ka sellest, et deklarant ei näe enamjaolt kaupa ning esitab deklaratsioonid endale kättesaadava info põhjal. Väärnimõistmised tekkivad nii sellest, kui kaubakogused erinevad kaubaandmetest, kui ka sellest, et kaup ise on erinev. Toll käsitleb selliseid juhte deklareerimata kauba ehk salakaubana ning valesti klassifitseerimisena. Paraku ei saa klient alati aru teise kaubakoodi vajadusest, sest ei taipa mõne väikese tähtsusetuna näiva kaubaparameetri tähendust (töötlemisviis vms). Kaubakoguse kohta on konkreetne näide, kus müüja otsustas kauba peale lisada igasse pakkeüksusesse ühe ühiku, ning kontrollimisel ei leitud mitte 10 vaid 11 kaubaühikut pakendis.⁵³

⁵¹Tolliaagentuuri tegevusloa ja tolliagendi tunnistuse väljastamise ja kehtetuks tunnistamise ning tolliaagentuuri tegevuse kord Rahandusministri 26 aprilli 2006. määrus nr30 RTL, 28.04.2006, 37, 643

⁵² Elektrooniline kirjavahetus, Klimov, Maimu 28.04.2009

⁵³ Intervjuu, Part Andreas 30.04.2009

Ühe osa kauba nägemise probleemi lahendusest võiks moodustada see, et iga deklarant peab kaupa enne deklaratsiooni esitamist nägema. See välistaks valedest lähteandmetest põhjustatud vead deklaratsioonides, kuid viiks uue ja ehk isegi suurema probleemini – iga tolliagent ei tea peale vaadates kaubakoodi. Ekspertiisi tellimine on kallis ning enamjaolt importijale ja ka deklarandile ebaproportsionaalselt kulukas. Samas ei saa tolliagentidelt nõuda, et nad teeksid alati vahet tavalise ja jahubanaani vahel, kui tollitöötajad isegi seda vahet alati ei tea ning suures osas deklareeritava õigsust usaldama peavad.⁵⁴

Ekspertide kaasamise odavaks tegemine oleks kahtlemata parim vahend kaubakoodi määramise õigsuse kindlustamiseks, paraku ei ole see majanduslikel põhjustel teostatav. Abi võiks olla spetsialiseerumisest tolliagentuuri sees – töötajad võiksid ise koolitada end vastava ala ekspertideks. Parimaks lahenduseks on siiski tõenäoliselt paindlikkus, mis võimaldab tollitöötajatel ning deklarantidel ja importijatel koos kaubakood kõigile pooltele sobivaimal viisil määrata.

Kui klient on kindel, et tema poolt esitatud andmed on õiged (sh kaubakood ja kirjeldus), on teda raske ümber veenda. Lihtne on asi siis, kui koodimuutus annab õiguse mõnele soodustusele või lihtsalt väiksema maksumäära kohaldamise õiguse. Klient ei pruugi aga sugugi alati nõustuda sellega, et kaup on rangemate nõuetega kontrollitav ning vaja on maksta oodatust enam.⁵⁵

Eriti raske on kliendi ümberveenmine siis, kui toll on esialgselt kaubadeklaratsiooni aktsepteerinud, kuid siis millegi tõttu oma arvamust muudab. Sellistest muudatustest tuleneva maksusumma vahe maksab peaaegu alati kinni deklarant ise ning peab siis otsustama, kas tema jaoks on mõistlik hakata seda summat sisse nõudma.⁵⁶

Euroopa Kohtu (kolmanda koda) 6 novembri 2008 otsuses kohtuasjas C-248/07, milles EÜ artikli 234 alusel *hof van beroep te Antwerpeni* (Belgia) 8 mai 2007 aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 23 mai 2007 on

⁵⁴ Intervjuu, Part Andreas 30.04.2009

⁵⁵ samas

⁵⁶ samas

arutanud esindamisega seotud probleemi just maksusumma muutmise seisukohalt. Hollandi ettevõtte importis Hollandisse ja Belgiasse jõupaberit soodustariifiga. Selgus, et soodustariifiga importimiseks peab olema olema kauba lõppkasutuse luba. Ettevõtte taotles selle endale ja see kehtis Hollandisse importimisel. Belgias oleks aga vaja olnud samasugust luba. Seetõttu määras Belgia Maksu- ja Tolliamet maksusumma, mille tasus tolliagentuur. Ettevõtte aga ei olnud nõus maksma, sest leidis, et tolliagentuuril endal oleks olnud vaja lõppkasutuse luba. Euroopa Kohus nõustus siiski agentuuriga ja ütles, et lõppkasutuse luba peab taotlema see ettevõtte, kes kaupa kasutama hakkab. Tolliagentuur oli vaid esindaja ja tema juures ei oleks Maksu- ja Tolliamet saanud kauba kasutamist jälgimas käia.⁵⁷

Eesti liitumisel Euroopa Liiduga tekkis palju probleeme üleminekusätete puudulikkuse pärast. Praeguseks on enamik neist likvideeritud. Allesjäänud probleemid saab kokku võtta nimetajate alla vastutus, professionaalsus ja kauba tundmine. Vastutuse all peab autor silmas eelkõige tollivõla tasumist, kuid ka õigete andmete esitamist ning õigete koodide kasutamist. Professionaalsus tähendab siinkohal teadmist, kuidas deklaratsioone õigesti täita tuleb, et vältida vigu, mis hiljem võivad viia vaidlusteni tollitöötajate, tolliagentide ja klientide vahel. Kauba tundmise puhul peab autor silmas probleemi, et tolliagent sageli ei näe kaupa ning sõltub väga suurel määral importija teadmistest, samuti on probleemiks see, kui andmed kauba kohta on väiksemal või suuremal määral valed – tähtsusetud pisi- asjad võivad deklareerimise juures palju muuta.

⁵⁷Euroopa Kohtu lahend <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62007J0248:ET:HTML>

KOKKUVÕTE

Tolliesindamise kohta lõputööd koostades on peamiseks probleemiks materjali leidmine. Teemat pole varem käsitletud ja lõputöö põhineb suures matus õigusaktide, kohtulahendite analüüsil ja autori enda poolt läbi viidud küsitlusel. Kahjuks ei ole paljud tolliagendid huvitatud küsimustele vastamisest.

Esindamise regulatsioon õigusaktides tundub esmapilgul piisav. Lähemal uurimisel on siiski mitmeid probleeme:

- tolliagentide vähesed kogemused;
- deklaratsiooni esitaja sageli kaupa ei näe;
- deklarandi ja importija omavaheliste õigussuhete valdkonda jääv vastutus;
- kaubakoodi või muude deklaratsioonandmete muutmisest tuleneva maksukohustuse muutumise küsimus.

Aja jooksul on esindajad muutunud professionaalsemaks, nagu neilt ka eeldatakse. Võrreldes ajaga vahetult peale Euroopa Liiduga liitumist on probleeme ja vigu deklaratsioonides Maksu- ja Tolliameti tollikorralduse osakonna inimeste väitel oluliselt vähem. Oma rolli mängivad kindlasti ka Maksu- ja Tolliameti koolitused ja täiustunud seadusandlus. Siiski tuleb ära märkida, et tolliagentide teadmised on piiratud. Palju on ka hooletusvigu. Üldiselt saadakse Eesti tollitariifistiku kasutamisega hakkama, sest enamik kaubadeklaratsioone on ühesuguste nõudmistega. Probleem tekib selliste kaubagruppide, riikide ja soodustuste dokumenteerimisega, millega konkreetne tolliagent varem kokku puutunud ei ole.

Kauba mittenägemisest tulenevatele probleemidele on mitmeid lahendusi, kuid ükski neist ei ole lihtsasti teostatav. Eksperdi kaasamise kohustus on kulukas, tolliagentide spetsialiseerumine on liialt koormav väikestele tolliagentuuridele. Tähelepanu nõuab ka kauba mittevastavus deklaratsioonile, mis sageli probleeme

võib tekitada. Nendest olukordadest ülesaamiseks on praegu ainus võimalus tollitöötajatega heades suhetes olla, et tolliagendi selgitusi kuulda võetaks.

Ka vastutuse vallas on teatud probleemid, solidaarvastutus võib kohati olla tolliagentuurile liiga koormav, eriti just juhtudel, mil klient teise sooduskoodi või tingimuse rakendamisel peaks juurde maksuma. Õnneks on enamik esindamislepinguid kirjalikud ning lahendus probleemile on olemas juba lepingujärgselt. Samuti on tolliagentuuril võimalik pöörduda kohtusse. Oluliselt lihtsustas protsessi Maksu- ja Tolliameti jaoks ettemaksukonto kasutuselevõtmine.

Töö eesmärgiks oli anda ülevaade esindamisega seotud probleemidest. Selle eesmärgi saavutamiseks käsitleti tolliesindamisega seotud õiguslikku regulatsiooni Eestis. Võrreldi Euroopa Liidu ja Eesti regulatsiooni esindaja rolli määratlemisel ning toodi välja erisused. Intervjuude põhjal sai autor teada, millised on levinumad probleemid tolliagentide töös ning pakkus välja ka erinevaid lahendusvariante probleemide likvideerimiseks. Autor leiab, et töö on oma eesmärgi täitnud. Töö esimene osa annab ülevaate õigusaktidest, teises osas on käsitletud praktilisi kogemusi nii agentide kui tollitöötajate poolt, samuti vaidlusi tekitanud punktide osas on käsitletud kohtulahendeid.

Töö põhjal on võimalik parandada tolliagentide õpetamise metoodikat, rõhutada tuleks pideva enesetäiendamise vajadust. Samuti on lõputöö võimalik arendada edasi magistritööks, kui kaasata ka teiste Euroopa Liidu riikide tolliesindamise praktikat ning võrrelda regulatsioone. Kasuks tuleks kindlasti ka suurema arvu Eesti tolliagentide küsitlemine ning erinevates tollipunktides deklaratsioone vastu võtvate isikute hulgas ankeetküsitluse läbiviimine. Kindlasti oleksid tulemused palju kasulikumad, kui oleks olemas reaalne statistika vigade olemuse, põhjuste ja sageduste kohta, praegusel hetkel parandatakse väikesed vead tollitöötajate poolt juba deklaratsiooni esitamisel.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

1. Eesti Vabariigi Põhiseadus RTI, 28.06.2007, 43, 311, RT I 2007, 33, 210. 20.04.2009
1. EL tolliseadustik (konsolideeritud osaliselt määruse 648/2005 sätetega. http://www.emta.ee/public/EL_tolliseadustik_648_osaliste_muudatustega.pdf. 20.03.2009
2. Elektrooniline kirjavahetus Klimov, Maimu 28.04.2009
3. Euroopa Kohtu lahend <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62007J0248:ET:HTML>
4. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 450/2008, 23.04.2008, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:145:0001:ET:PDF>. 20.03.2009
5. Intervjuu, Part Andreas 30.04.2009
6. Kaubaühendusevälisest riigist Eestisse toimetamisel tolliformaalsuste teostamise kord, ülddeklaratsioonina kasutatavate dokumentide loetelu ja sisenemisdeklaratsiooni täitmise juhend. 01.02.2008. RTI, 16.01.2008, 2, 15. 17.04.2009
7. Komisjoni määrus (EMÜ) nr 2454/93. <http://www.legaltext.ee/et/T2197.htm>. 20.03.2009
8. Kull, I & Käerdi, M & Kõve, V 2004. Võlaõigus I
9. Maksu ja Tolliamet 16.04.2009 10.1-2/7392
10. Maksuhaldurile elektroonilisel teel esitatavate dokumentide formaadi ja allkirjanõuded ning muud elektroonilisele teabevahetusele esitatavad nõuded maksumenetluses ja riigi-, valla- ning linnaasutuste poolt elektroonilisel teel esitatavate deklaratsioonide ja muude dokumentide nimekiri. 19.12.2002. RTL 2003, 2, 4. RTL 2008, 105, 1501. 18.04.2009
11. Nõukogu määrus (EMÜ) nr 2913/92. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/et/consleg/1992/R/01992R2913-20070101-et.pdf>. 20.03.2009
12. Riigikohtu lahend <http://www.riigikohus.ee/?id=11&tekst=RK/3-3-1-36-08>. 30.04.2009

13. Riigikohtu lahend <http://www.riigikohus.ee/?id=11&tekst=RK/3-3-1-66-05.30.04.2009>
14. Tolliagentuuri tegevusloa ja tolliagendi tunnistuse väljastamise ja kehtetuks tunnistamise ning tolliagentuuri tegevuse kord Rahandusministri 26. aprilli 2006. a määrus nr30 RTL, 28.04.2006, 37, 643
15. Tolliseadus. 1.05.2004. RT I 2004, 28, 188; RT I 2007, 22, 113. 20.03.2009
16. Tsiviilseadustiku üldosa seadus 1.07.2002. RT I 2002, 35, 216, RT I 2008, 59, 330. 20.03.2009
17. Täiendavad juhised tollideklaratsiooni ja lihtsustatud tollideklaratsiooni täitmiseks, esitamiseks ja aktsepteerimiseks ning deklaratsioonides sisalduvate andmete edastamiseks. 09.06.2006. RTL 2006, 48, 868. RTL 2009, 22, 281. 18.04.2009
18. Võlaõigusseadus 1.07.2002. RT I 2001, 81, 487, RT I 2008, 59, 330. 20.03.2009
19. Äripäeva käsiraamat. <http://kasiraamat.aripaev.ee/default.aspx>. 19.04.2009
20. 4 U Logistics koduleht. <http://www.4ul.ee/index.php?go=tolliteenused>. 03.04.2009

SUMMARY

The graduation paper is written in Estonian and consists of 37 pages (without appendixes). The object of investigation is representation when communicating with customs.

The objective of the graduation paper is to give an overview of problems that may rise about representing importers in customs. In order to fill the objective four main tasks have been set. First task is to give an overview of legal framework of representation which has to be followed. Second task is to compare European Union and Estonian legislations in formulating the role of representation. Third task is to document problems with representation, using interview with customs agents and court settlements of both European Union and Estonian National court. The final task of this research is to give suggestions about solving the problems.

The methods conclude comparison and analysis of legislation, analysis of court settlements. An important part of research is also interview with customs agency employees. Finally the author also looked into statistics of representation and problems as they are seen by the specialists in the customs organisation department of the Estonian tax and customs board.

As a result of this research there is a summary of the regulations concerning representation. Also the practical experience and legal regulations have been compared. This paper offers solutions to problems that have been brought to the author's attention by employees of customs agency. There have been no similar graduation papers written in the Public Service Academy beforehand. It is a possible reference point for making changes in the legislation and this research should be taken to account when planning training for customs agents.

LISA 1. Intervjuu küsimused

1. Millised õigusaktid reguleerivad Teie tööd?
2. Milliseid arusaamatusi või mitmetimõistmist esineb esindamisega seotud õigusaktides?
3. Kuidas on reguleeritud esindaja vastutus tolli ees?
4. Kuidas on reguleeritud esindaja ja esindatava vaheline vastutus ja kohustused?
5. Kuidas toimub esindamine praktikas (arvutiprogrammid, lepingud jne)?
6. Kuidas on esindamine muutunud võrreldes tänapäeva ja varasemat aega?
7. Millised on levinumad probleemid seoses esindamisega?
8. Kuidas lahendatakse esilekerkinud probleeme?
9. Mida peaks muutma õigusaktides, et esineks vähem probleeme?
10. Millistel põhjustel on esindajal võimalik või vajalik loobuda esindamisest?
11. Millised on levinuimad eksimused tolliesindaja töös?
12. Millised on Teie ettepanekud esindajate töö paremaks korraldamiseks?

Täna vastamast!

LISA 2. 4U Logistics teenuse osutamise tingimused

Tollivormistuse teenuse osutamise tingimused

M-2008

1. Käesolevat Teenuste tingimusi kohaldatakse koos Lepingu tingimustega ning kasutatakse mõisteid samas tähenduses, nagu on sätestatud Lepingu tingimustes.

2. Tolliagentuur on kohustatud:

2.1. korraldama Kliendi eest tollivormistuse Tollieeskirjades sätestatud korras;

2.2. esitama Kliendile arve Tollivormistuse eest Hinnakirja alusel;

2.3. näitama Kliendile esitatud arvel:

- tollideklaratsiooni numbri,
- importimisel kogutavate maksude summad maksuliikide lõikes,
- tollimaksu, teiste kaudsete maksude (aktsiisid) ja tasumisele kuuluvate lõivude summa,
- Tolliagentuuri teenustasu koos käibemaksuga,
- Maksetähtaja,
- Kliendile teenuse osutamiseks tehtud muud vajalikud, eelnevalt kooskõlastatud kulutused;

2.4. pärast arve tasumist ja selles toodud summade laekumist Tolliagentuurile väljastama Kliendile kehtivate tollimärgetega tollideklaratsiooni originaaleksemplari.

3. Klient on kohustatud:

3.1. esitama Tolliagentuurile tollideklaratsiooni koostamiseks ja tollivormistuse korraldamiseks vajalikud ja tõepärased dokumendid, vastutades esitatud informatsiooni õigsuse ja ammendumuse eest, sealhulgas kuid mitte ainult vastutades kauba koguselise ja summalise vastavuse eest saatedokumentidele;

3.2. garanteerima tolliväärtuse deklareerimiseks esitatavate andmete õigsuse ja täielikkuse ning nende tõestuseks esitatud dokumentide autentsuse, aga samuti mistahes muu tolliväärtuse määramiseks vajaliku lisainfo või dokumendi (nt. volituse) esitamise tollile viimase nõudmisel;

3.3. allkirjastama tolliväärtuse deklaratsiooni Tolliagentuuri nõudmisel;

3.4. tasuma Tolliagentuurile tollivormistuse eest Tolliagentuuri poolt väljastatud arve alusel selles märgitud summas ja tähtajaks;

3.5. tasuma tähtaegselt impordi- ja ekspordimaksud;

3.6. mitte kasutama ega käsutama (sealhulgas võõrandama ega asjaõigusega koormama) üle tollipiiri sisseveetud kaupa enne tollieeskirjades sätestatud ajahetke;

3.7. esitama juhul, kui kasutatakse Tagatist, Tolliagentuuri nõudmisel Tolliagentuurile eelneva kvartali bilansi ja kasumiaruande hiljemalt aruandekuule järgneva kalendrikuu jooksul. Kliendi majandusaastaruanne tuleb Tolliagentuurile esitada hiljemalt järgmise kalendriaasta 30. juuniks. Kõik nimetatud Kliendi majandustegevust kajastavad aruanded peavad vastama Eesti Vabariigis kehtivale raamatupidamisseadusele. Esitatud dokumentide alusel kehtestab Tolliagentuur krediitlimiidi, millest teavitatakse Klienti;

3.8. tasuma Tolliagentuurile Kliendi poolt põhjustatud tollieeskirjade ja/või teiste õigusaktide rikkumise eest riiklike organite, s.h. tolli määratud trahvid ja ettekirjutused, mida esitatakse Tolliagentuuri nimele. Samuti kohustub Klient tasuma Tolliagentuurile määratud trahvidelt, intressidelt ja sunnirahadelt maksukohustused (ettevõtlusega mitteseotud kulutused).

4. Tolliformaalsuste teostamiseks Tolliagentuurile Kliendi poolt esitatavate Dokumentide ja andmete nimekiri:

4.1. Äriregistri registrikaardi väljavõte;

4.2. Kliendi juhatuse liikme poolt allkirjastatud volikiri Kliendi Volitatud esindajale, kui Volitatud esindajaks ei ole isik, kellel on Äriregistri registrikaardist nähtuvalt volitused Kliendi esindamiseks;

4.3. Kliendi volikiri Tolliagentuurile järgneva sisuga:

- kes volitab;
- keda volitatakse;
- volitatakse vormistama ja allkirjastama tollidokumente;
- volitatakse täitma ja allkirjastama tollideklaratsioone;

- volitatakse esindama Klienti Tolli ees;
- 4.4. litsents seda nõudvate kaupade sisse- ja väljaveoks;
- 4.5. Kauba kogust tõendavad dokumendid – kaubaarve (invoice) ja/või kaubasaateleht kaubagrupi täpsusega, koguste mõõtmisel tolli poolt aktsepteeritud sõltumatu eksperdi mõõtmistulemused;
- 4.6. Kauba tolliväärtust tõendavad dokumendid – kaubaarve (invoice) ja/või muud tolliväärtust tõendavad dokumendid;
- 4.7. Tollieeskirjades ettenähtud juhtudel eriluba kauba toimetamiseks üle tollipiiri;
- 4.8. Kauba saatedokumendid, s.h. rahvusvahelise kaubaveo dokumendid:
- mereveo korral – lasti manifest ja konossement;
 - õhuveo korral – lasti loetelu ja kaubasaateleht;
 - raudteeveo korral – vagunite koosseisu üleande kaaluleht ja kaubaveo saatedokumendid (SMGS-või CIM saateleht);
 - maanteeveo korral – sisenemisdeklaratsioon SD ja kaubaveo saatedokumendid;
5. Esitatavad dokumendid peavad kajastama õigusaktides nõutavaid andmeid.
6. Tolliformaalsuste teostamiseks lisatakse dokumente vajadusel juurde muud dokumendid, olenevalt tolliprotseduurist.